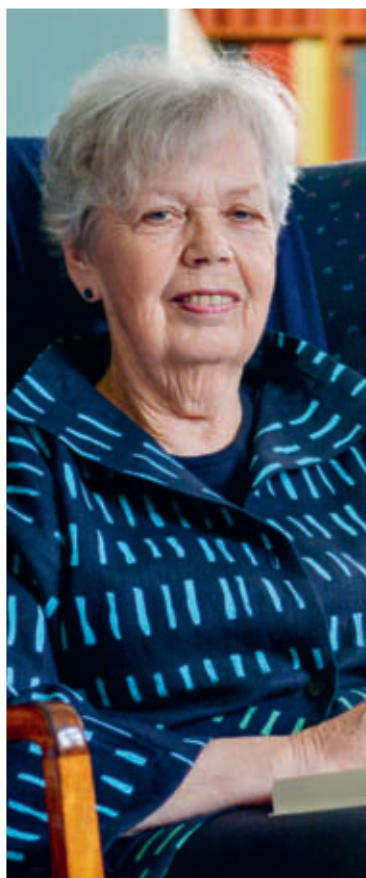
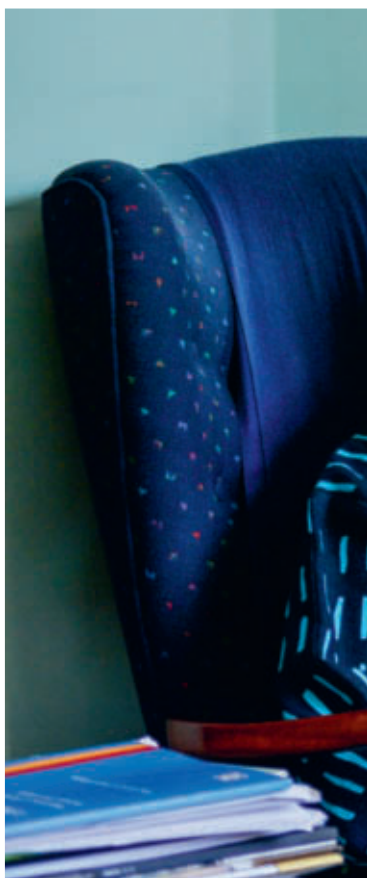

FORMANDENS KOMMENTARER 2015

Når knopperne brister, og alt bliver lysegrønt, er det en perfekt illustration til påskens budskab, at der gives en ny begyndelse. Det er lettere at se en mening i budskabet om opstandelse, når alt omkring én får nyt liv. Af og til har jeg tænkt på, hvor mærkeligt det må være at holde påske på den sydlige halvkugle, hvor den falder om efteråret, med alt hvad det melder om ophør og død. Foråret gør det lettere at se muligheden for nyt liv.

Foråret gør det i det hele taget lettere at være positiv og se muligheder og ikke begrænsninger. Det passer mig godt, for jeg vil også helst pege på muligheder. Men muligheder skal bruges. Jeg vil derfor i min kommentar have det kritiske blik med: Ser vi – hvad enten ”vi” betyder folkekirken, menighedsrådene eller Landsforeningen – de muligheder, som tiden og samfundsudviklingen giver os, eller som situationen pludselig byder, og udnytter vi dem?

FOLKESKOLEREFORM OG KONFIRMATIONSFORBEREDELSE

Det er næppe forbigået manges opmærksomhed, at der er gennemført en folkeskolereform. Men ligefrem kalde det en mulighed vil nogen nok synes er at stramme den. Jeg vil indrømme, at set fra folkekirkens side har forløbet været usikkert. Folkekirken blev ikke på nogen måde inddraget, og efterfølgende ses der også eksempler på, at konfirmationsforberedelsen er flyttet helt uden for skoletiden, imod gældende lov på området.

Det er min opfattelse, at de fleste præster har forstået at udnytte de muligheder, den anderledes skoledag giver. Konfirmander kan jo godt forberedes på anden måde end to gange ugentlig mellem 8 og 9. Eftermiddagsundervisning giver nogle praktiske problemer, men nogle af disse handler mest om vaner. De to største problemer (efter min helt private vurdering) er det helt kontante: hvad man gør, når skolebussen kører kl. 15, mens konfirmationsforberedelsen først kan slutte kl. 16, og så den stive ledelse, som nogle skoleledere praktiserer, måske fordi de føler sig tvunget til det? Det er ærgerligt at høre om, at lokale aftaler mellem skoleleder og præst bliver fejlet af bordet på grund af en rigid kommunal styring. Jeg tror ikke, nogen af parterne er tjent med det i det lange løb.

Vi har ikke råbt meget op fra Landsforeningens side. Det skyldes, at menighedsrådene i praksis ikke har været meget involverede. Det er ganske vist sådan, at hvis præst og skoleleder ikke kan komme til rette, skal menighedsråd og kommunalbestyrelse forhandle, men det passer meget dårligt med nutidens virkelighed, hvor kommune og skole ofte dækker et stort

antal sogne. Tiderne med en skole i hvert sogn er jo for længst forbi: kun 30 % af landsognene har en skole med syvende klasse.

Den strukturelle utakt betyder, at det ikke er så enkelt at tilrettelægge konfirmationsforberedelsen som den gang, der var en skole i hvert sogn. Da der jo ikke er noget fælles organ for de menighedsråd, hvis sogne hører til samme skole, er det i praksis ofte provsten, der har forhandlet. Det er sikkert det mest praktiske – men altså strengt taget ikke det, der står i loven. Måske trænger den til et lille eftersyn?

BEFOLKNINGSFORHOLD OG KIRKELIV

Den stadig kraftigere urbanisering, og den befolkningsmæssige skævvridning den medfører, har været meget debatteret på det seneste. En gruppe har opfordret til oprør fra udkanten, og der er udkommet en bog om ”Udkantsmyten” blandt meget andet.

Der er bred enighed om, at folkekirken skal være, hvor folket er. Folkekirkens bygningsmasse er imidlertid ikke særlig godt fordelt i forhold til dette pejlemærke. 54 % af kirkerne ligger i sogne, hvor der tilsammen kun bor 13 % af befolkningen, og i de største byer er der en tendens til overforsyning med kirker i de kvarterer, der for godt 100 år siden var tætbebyggede arbejderkvarterer med overbefolkede lejligheder. I dag er de hverken tætbebyggede eller overbefolkede eller arbejderkvarterer, men kirkerne ligger der stadig, mens der mangler kirker i de områder, hvor der er byggeaktivitet og befolkningstilvækst.

I København har man arbejdet med det misforhold i flere år, og en række kirker er nu taget ud af almindelig sognekirkelig brug. Det er aldrig sjovt at lukke. Så meget større respekt fortjener de københavnske menighedsråd, der turde se virkeligheden i øjnene og lukke deres kirke og lægge sig sammen med naboen – og dermed var med til at skabe andre muligheder for kirkeliv i deres eget område og muligheder for kirkebyggeri og kirkeliv i de nye kvarterer.

Et helt anderledes problem er den afvandring, der foregår fra nogle landområder, og den koncentration af aktiviteter på alle felter, der er sket mange steder, spændende fra børneinstitutioner og skoler over sports- og andre kulturelle aktiviteter til sociale institutioner som ældrecentre og plejehjem.

En gruppe ildsjæle har i årevis arbejdet med de særlige udfordringer for kirken på landet, og konferencen sidste forår om dette emne og kirkeministerens positive interesse for spørgsmålet har sat en hel del i gang.

Folkekirken Videnpulje finansierer to undersøgelser af kirken på landet, hvoraf Landsforeningen står for den ene, og der er fra fællesfonden bevilget penge til en fireårig stilling som koordinator for arbejdet med folkekirken på landet. Stillingen bliver besat, så koordinator kan gå i gang, når undersøgelserne er færdige. Samtidig er der ved en samfinansiering fra Kulturministeriet og folkekirken fællesfond sat et projekt i gang om anvendelsesmuligheder for gamle kirker på landet. Der er skabt nye muligheder for konkrete tiltag. Og de er blevet grebet.

Det bliver spændende at se, hvad der kommer ud af investeringerne. Vi må gøre os klart, at hvis der skal være kirkeliv på landet, så er det ikke nok at give kunstigt åndedræt til kirkelige aktiviteter. Kirken har altid talt ind i et eksisterende lokalt fællesskab, et levende civilsamfund. Er der et sådant i alle sogne? Og hvis ikke: Kan kirken klare sig uden?

DÅBSOPLÆRING?

Blandt de nye samfundsskabte muligheder, som folkekirken har set og udnyttet, er den længere barselsorlov, som bevirker, at der er nogle måneder, hvor de ellers travle småbørnsfamilier har bedre tid. Der passer tilbuddet om babysalmesang som fod i hose. Babysalmesang udbydes nu i næsten alle de sogne, hvor der er børn til det, og den undersøgelse, der blev offentliggjort sidste år, fortæller, at det er en stor succes. Næsten alle de deltagende forældre har været glade for at være med.

Jamen, så er alt vel godt? Det er, som man tager det. Fra kirkens side ses babysalmesang som en del af dåbsoplæringen, men fungerer den sådan? Det ser det ikke ud til.

Karen Marie Sø Leth-Nissen, der lige har afsluttet en undersøgelse af, hvorfor forældre vælger dåb til eller fra, skriver således, at alt tyder på "at forældrene ser tilbuddet om babysalmesang som et kulturtilbud på linje med andre."

Det svarer ganske til undersøgelsen af babysalmesang. Den viste, at "Det er især de steder, hvor der er en præst til stede ved babysalmesang, at man får en fornemmelse af, at babysalmesang handler om noget religiøst." De store spørgsmål omkring eksistens og tro tages ikke op, hvis præsten ikke er der. Der kan godt være en anden, typisk en musikpædagog, der står for arrangementet, men hvis fx spørgsmålet om dåb skal aktualiseres, skal præsten medvirke eller blot være til stede en del af gangene. Det er præstens tilstedeværelse, der fremkalder dette spørgsmål.

Undersøgelsen fortæller, at der er et overset potentiale i babysalmesang, og den peger på, at det ser ud til, at "kirkerne har en misforstået tilbageholdenhed i forhold til det religiøse aspekt af aktiviteten". De fleste kirker ser babysalmesang som en form for dåbsop-læring, men det er sjældent noget, man informerer brugerne om. Og, kunne man føje til, det er heller ikke sådan, brugerne opfatter det. De lægger nemlig mest vægt på hyggen og samværet med deres barn og de andre mødre, stemningen i kirkerummet der skaber ro, og det musikalske og det særlige nærvær det skaber.

Det er et godt eksempel på, at vi laver mange ting i folkekirken, også mange gode ting, men vi gør os ikke altid klart, hvorfor vi har disse aktiviteter, og om vi udnytter det potentiale, de har.

Når jeg omtaler denne undersøgelse så relativt udførligt, skyldes det, at der som reaktion på de faldende dåbstal sættes meget på tilbud til børnefamilier, der kan blive anledninger til, at børnene stifter bekendtskab med kristendommen og bliver fortrolige med kirken, idet vi så håber på, at de vælger at blive døbt i forbindelse med konfirmationsforberedelsen.

Det er efterhånden gået op for folk, at det ikke er udmeldelser, der truer medlemstallet, men tendensen til at mange folkekirkemedlemmer ikke lader deres børn døbe. Som det fremgår af årsrapporten, optager spørgsmålet også bestyrelsen. Det arbejde vil jeg ikke her komme nærmere ind på, men jeg vil delagtiggøre jer i, hvad Karen Marie Sø Leth-Nissen har fundet frem til i sin undersøgelse i Sydhavn Sogn, hvor hun har interviewet unge forældre om, hvorfor de valgte dåben til eller fra.

Hun kommer frem til, at den hyppigste grund til fravalg er, at forældrene mener, at børnene selv skal træffe valget. Barnet skal stå frit og kan så selv vælge i konfirmationsalderen. Det kan vi forsøge at argumentere imod med både teologiske og kulturelle argumenter, og det skal man selvfølgelig gøre, men det er nok også klogt at overveje, hvad folkekirken kan gøre, hvis man nu ikke kan overbevise forældrene om, at det er ok, at de træffer valget for deres barn. Det er nemlig et bredt udsnit af den unge generation, der hylder selvbestemmelsesprincippet.

Dåb eller ej er blevet et spørgsmål om valg. Som så meget andet. Ydre autoriteter tillægges ikke afgørende betydning, heller ikke sociale og familiære traditioner. Også religion er hele tiden til forhandling og vælges til, i det omfang den giver mening for forældrene. Det er altså ikke folkekirkefjendskab, der ligger bag fravalget, men en vidt fremskreden individualisering.

I den situation er det omsonst at appellere til tradition eller kultur. Hvis individualiseringen er kommet så vidt, som undersøgelsen tyder på, så må det være udgangspunktet for, hvordan kirken skal reagere.

STYRINGSSTRUKTUR

Man kan diskutere, om muligheden for en ny styringsstruktur for folkekirken var en mulighed, som folkekirken ikke udnyttede, eller en mulighed, der blev spillet folkekirken af hænde og udnyttet til andre [politiske] formål. Resultatet er velkendt, og jeg vil ikke tærskelanghalm på det, men minde om at kirkeminister Marianne Jelved har indført en praksisændring i arbejdet i både budgetfølgegruppen og budgetsamrådet for folkekirkens fællesfond. Hun har ønsket bedre rådgivning forud for budgetlægningen for fællesfonden, som ministeren jo alene har ansvar for, og vil derfor selv deltage i [dele af] budgetsamrådets møder og ikke mindst inddrage budgetsamrådet på et tidligere tidspunkt i budgetlægningen.

Efter at styringsstrukturen stødte på grund i Folketinget, har mange menighedsrådsmedlemmer givet udtryk for, at de gerne ville have en større demokratisk indflydelse på de fælles budgetter. Nu er den faktiske mulighed der, selv om ændringen ser mikroskopisk ud.

Alle ved, at jo tidligere man kommer ind i en proces, jo bedre mulighed har man for at få indflydelse. Nu får de valgte læge stiftsrådsrepræsentanter denne større mulighed. Jeg håber inderligt, at de vil bruge den med omtanke, og især at de [eller skulle jeg sige I, for flere af jer er med her til årsmødet] er opmærksomme på, at det er folkekirkens fælles bedste, der skal tilgodeses, ikke det enkelte stifts interesser.

FOLKEKIRKENS VIDENS- OG STUDIECENTER

Jeg har i det foregående henvist til flere nye undersøgelser af folkekirkelige forhold. Hele tre af disse er en frugt af, at folkekirken har fået et videnscenter. De første penge kom til i 2013, men centret fungerer først for fuld kraft fra 2015. Videnscentret indsamler og bearbejder viden om folkekirkelige forhold. Det betyder, vi nu i højere grad får en systematisk viden i stedet for den stykvis viden, vi har måttet lægge til grund for de beslutninger, der skal træffes. Hvis de endda ikke bliver truffet på grundlag af rene formodninger – det nordmændene kalder synsninger.

Det er ikke altid, den viden, vi får, er behagelig. Vi ville måske hellere have, at virkeligheden så anderledes

ud, end den gør, men jeg er temmelig sikker på, at den indhentede viden kommer til at gøre gavn. Hvis unge forældre fx fravælger dåb, fordi de mener, barnet selv skal bestemme, så kalder det jo på ganske andre reaktioner, end hvis deres fravalg af bandedåben skyldes ligegyldighed eller modvilje mod kirken og kristendommen.

Jeg betragter det derfor som et stort fremskridt – og en af mine personlige sejre – at vi har fået oprettet et videnscenter. Der er mange flere små og store undersøgelser, vi med fordel kunne få gennemført, så vi havde mere sikker grund under fødderne, når vi skulle beslutte, om dette eller hint skulle prioriteres. Jeg vil nævne et par stykker.

TRUENDE PRÆSTEMANGEL

Jeg ville fx gerne vide noget mere om, hvor vidt, og i givet fald hvorfor, et stigende antal af de teologiske kandidater fravælger at blive præster. Rygtet siger, at det er en mindre andel end tidligere, der vælger at gå på pastoralseminariet. Da antallet af teologiske kandidater har været vigende, kan vi imødesee præstemangel, ja den er der allerede: I visse områder er der meget få ansøgere – for nylig var der i et enkelt tilfælde nul ansøgere til en sognepræstestilling. Det er især de udprægede landembeder, det går ud over. Landsforeningen har drøftet spørgsmålet med Præsteforeningen under overskriften "Det bæredygtige embede", og der arbejdes på flere fronter på at få taget bedre imod de nyuddannede præster og hjælpe dem godt i gang med det første embede.

Det kan der være god grund til: Lærerne på den obligatoriske efteruddannelse fortæller, at en del af de unge præster allerede virker udbrændte på tredje år, og der ser også ud til at være en tendens til, at unge nyuddannede vælger at tage det ene vikariat efter det andet frem for at søge en fast stilling. De er hunderædde for at havne i en stilling, de ikke kan komme fra igen.

Jeg ville derfor også gerne vide, hvad der karakteriserer de sogne, som de unge præster er bange for at blive hængende i. Er det sogne med elendig kirkegang? Er det menighedsråd, hvor alle forslag mødes med et "Det har vi prøvet"?

Brænder de unge præster ud, fordi den unge generation hele tiden skal bekræftes i, at de er gode nok eller har nogle urimelige og uopfyldelige forestillinger om det perfekte liv, hvor familie og arbejde aldrig kolliderer? Eller er det menighedsrådene, der har nogle urime-

lige forventninger om, at præsten skal gøre alt nyt? Forventer vi, at præsten er primus motor for tusind forskellige aktiviteter? Glemmer vi at give feedback?

Vi ved det ikke, men det ville være godt at vide, selv om det kunne vise sig at være en ubehagelig sandhed, vi fik serveret. Et er givet: Det er os, menigheden og menighedsrådet, der rammes af præstemanglen, og vi kan ikke på forhånd frikende os selv for at være en del af problemet. Embederne som sognepræst er ikke bedre, end vi gør dem til. Til gengæld får vi bedre præster, hvis vi behandler dem godt. Ikke ved at lade dem gå ledige, men netop ved at bruge dem og påskønne deres indsats. Det kan vi blive meget bedre til. Og det kan vi i øvrigt godt gå i gang med uden at vente på en undersøgelse.

IKKE FULDSTALLIGE MENIGHEDSRÅD

Jeg ville også gerne vide noget mere om, hvad der karakteriserer de sogne, der ikke har kunnet fylde alle pladserne i menighedsrådet. Ifølge provsterne var det tilfældet for mindst 55 menighedsråd ved sidste menighedsrådsvalg, og to år senere var antallet af ikke-fuldtallige råd vokset til mindst 94.

I efteråret 2016 skal der igen være menighedsrådsvalg, og man vil igen lave kampagner, der skal få folk til at stille op til valget, men det ville unægtelig være en fordel, hvis vi vidste noget mere om, hvad det er for sogne, der har problemer med at få kandidater. Er det især små sogne, hvor der ikke er så mange at tage af, eller er det ufredelige sogne, hvor alle fornuftige mennesker holder sig langt væk for ikke at blive involveret i stridighederne? Eller er det storby sogne, hvor menighedsrådet mest består af sognebåndsløserne, som ikke har kontakt med det lokalsamfund, kirken er en del af? Eller er forklaringen snarere, at nye medlemmer hurtigt kører træet, fordi de føler, at man bruger tiden på ligegyldige snurrepiberier og ikke har tid til det væsentlige – og derfor holder de kun en enkelt periode eller endnu kortere.

Vi kender alle til enkelttilfælde af den ene eller anden slags, men vi har intet overblik over, hvor mange der er af de forskellige typer, om de her nævnte overhovedet er typiske, eller mest er en frugt af min fantasi. Jeg har selv været så heldig at havne i et menighedsråd, hvor jeg stadig efter de mange år synes, det er spændende samtaler om vedkommende ting, vi bruger tiden på, og hvor der er nok at rive i, men uden at det bliver uoverkommeligt, men den generelt store udskiftning viser, at mange nyvalgte bliver skuffede over menighedsrådsarbejdet.

Er det, fordi vi ikke tilrettelægger arbejdet godt nok og fordeler opgaverne, eller er det nogle forkerte opgaver, menighedsrådene har?

ER OPGAVERFORDDELINGEN MELLE M SOGN, PROVSTI OG STIFT TIDSSVARENDE?

Sidste år omtalte jeg projektet "Menighedsråd på jeres måde", som Kirkeministeriet satte i gang i et samarbejde med blandt andre Landsforeningen. Kirkeministeriet forventes at ville præsentere resultatet her på årsmødet, så jeg vil begrænse mig til et enkelt aspekt:

Nogle menighedsråd oplever det som et dilemma mellem gerne at ville have ansvar for sognet og samtidig have svært ved at løfte de arbejdsopgaver, der følger med. Nogle er tilfredse med ansvaret og har organiseret opgaveløsningen, så de oplever, at det fungerer hensigtsmæssigt, mens andre ønsker, at ansvaret bliver flyttet fra menighedsrådet til provsti- eller stiftsniveau. Det er både ansvaret for økonomien, ansvaret for personalet og ansvaret for præstegården, som nogle menighedsråd ønsker at slippe for.

Hvor mange menighedsråd, der hører til den ene eller den anden kategori, kan vi ikke sige noget om. At det ikke kun er en lille håndfuld, der er trætte af de administrative opgaver, viser den rapport om "Forandringer i provstiet II", der lige er kommet. Et stort antal provster melder om stigende vilje hos menighedsrådene til at betale sig fra administrative opgaver. For norges vedkommende er det ikke blot den praktiske udførelse af rådets beslutninger, men selve ansvaret for beslutningerne, man gerne vil slippe for. Det kan man ganske vist ikke i øjeblikket, hvis man skal være lovlydig. Hverken provst, provstiudvalg eller stiftskontor kan påtage sig vores ansvar. Den eneste mulighed er, at vi hyrer ekstern hjælp af den ene eller anden art, evt. sammen med andre menighedsråd, men sådan at den person, der udfører arbejdet, refererer til menighedsrådene direkte eller til en bestyrelse for samarbejdet.

Hvis rapporten taler sandt, ser det ud til, at der er en del steder, hvor det nok på papiret er et samarbejde mellem en række sogne med provstiet som ramme, der har ansat en person til regnskabsførelse eller som personalekonsulent, men i praksis er vedkommende provstens håndgangne mand (eller kvinde). Eftersom provstiudvalget med provsten er en tilsynsmyndighed, er dette som allerede nævnt ikke lovligt. Hver gang der er et stillingsopslag til udtalelse i koordinationsudvalget, påpeger Landsforeningen, når vi synes, det ligner en fiks konstruktion, der betyder, at kompe-

tencen i virkeligheden er flyttet fra menighedsrådet til provsten, men der gives mange dispensationer.

Jeg har derfor lyst til at spørge: Er menighedsrådene på vild flugt fra de administrative opgaver? Er det menighedsrådene der skubber, eller provsten der trækker?

Folkekirken lokale styringsstruktur er karakteriseret ved, at det er et demokratisk valgt organ, menighedsrådet, der har det samlede ansvar for at være kirke lokalt, herunder at være arbejdsgiver for kirkefunktionærerne. I forventer, at vi som landsforening slås for, at menighedsrådenes kompetence ikke udhules, men hvordan forestiller I jer, at vi kan gøre det, når en stor del af jer siger ligeud, at I ikke orker alt det administrative bøv, som følger med, når man har beslutningskompetence?

Hvilke opgaver forestiller I jer fremtidens menighedsråd skal have? Skal vi have norske tilstande, hvor menighedsrådet nærmest er en slags aktivitetsudvalg?

Mange opgaver i sogn og provsti er kommet til efterhånden, og indimellem virker det, som om de er placeret efter de forhåndenværende søms princip, og ikke alle placeringer ser lige indlysende ud. Jeg tror gerne, at nogle opgaver med fordel kunne ligge et andet sted, men skulle vi så ikke få et udvalg til at se på hele opgavefordelingen, i stedet for at fin-gernemme provster og provstiudvalg flikker lokale ordninger sammen, som løser et eller andet akut problem? I den forbindelse slipper vi ikke for at se, om der er sammenhæng mellem sognets størrelse, og hvilke typer opgaver man mener at kunne magte.

ER LANDSFORENINGENS STRUKTUR TIDSSVARENDE?

Med dette årsmøde takker jeg af som formand efter 9 år. En af mine ambitioner som formand har været at få trimmet Landsforeningen, så den kunne fremstå som en forening, der er i trit med samfundsudviklingen, med en professionelt arbejdende bestyrelse og med et velfungerende sekretariat. Ligesom folkekirken også gerne skulle være i trit med det samfund, den virker i, så den har mulighed for at råbe samfundet op og tale imod herskende tendenser, når det er nødvendigt.

Jeg ville gerne huskes for en kraftigere modernisering af vores egen struktur, end tilfældet er. Der er sket mindre justeringer, og flere følger forhåbentlig i morgen, men vi har et organisatorisk efterslæb, som jeg godt ville have sparet min efterfølger for, hvem det end bliver.

Vores egen struktur er nemlig ikke i trit med virkeligheden: man råber på mere indflydelse til distriktsforeningerne, men mange af dem har mere end vanskeligt ved at samle et rimeligt antal deltagere til arrangementer, og endnu vanskeligere ved at finde nogen, der gider sidde i bestyrelsen.

Det er ikke, fordi Landsforeningens bestyrelse består af magtfulde personer, at vi bliver ved med at snakke om strukturændringer i vores egen organisation, men fordi vi kan se og høre, at der er rigtig mange distriktsforeninger, der er halvvejs hvilende. Det er der mange forklaringer på. En væsentlig grund er de mange aktiviteter, der igangsættes af provst og/eller provstiudvalg. Mange distriktsforeninger har heldigvis fundet ud af at arbejde sammen med provster og provstiudvalg, eller (hvor det er relevant) med stiftet om arrangementer, og dette samarbejde lettes af, at distriktsforeningsgrænser oftest falder sammen med provsti- og stiftsgrænser. Jeg vil gerne her på falderebet kraftigt opfordre til, at man de steder, hvor der ikke er et sådant strukturelt sammenfald, analyserer, hvorfor det er så vigtigt at fastholde grænser, som afspejler en gammel nu for længst forladt gejstlig grænselinje. Der er for mig at se ingen – og jeg gentager: ingen – som helst fornuftig grund til at blive ved med at organisere sig efter en gejstlig struktur, som ikke længere er aktuel. Det lyder måske hårdt, men jeg kan ikke se, at der er anden forklaring end sentimentalitet eller frygt for at lære nogle nye mennesker på den anden side af åen at kende.

Så er det sagt, og jeg er forberedt på reaktionen, for jeg ved godt, at der stadig er en tendens til, at når en mand siger sin mening, så er han et rigtigt mandfolk, men når en kvinde siger sin mening, så er hun en rejekælling eller en arrogant bitch.

TAK FOR SAMARBEJDET

Det var det sure. Til det søde ved at være formand hører det gode – indimellem udfordrende, men næsten altid spændende – samarbejde med en lang række institutioner og organisationer, og det vil jeg gerne sige tak for.

I min formandstid har der været fem forskellige kirkeministre og tre departementschefer. Og de har virkelig været forskellige, både i sig selv og som par, men jeg har altid følt, at Landsforeningen blev taget alvorligt, også selv om vi ikke altid har været enige. Også stor tak til de mange kirkeministerielle embedsmænd som har været en del af min dagligdag i de senere år. Som den pragmatiker jeg er, har jeg altid hellere villet

have små forbedringer igennem end stå og vifte med lægfolkets fane for store principielle krav, som ikke havde nogen jordisk chance for at blive gennemført. Derfor har jeg (og foreningen) godt i visse spørgsmål kunnet have standpunkter, der lå langt fra ministeriets, men det har ikke hindret, at der i praksis har været et godt og ofte humørfuld samarbejde med de enkelte ansatte. Det bliver helt mærkeligt ikke længere at skulle mødes med jer.

Præsteforening og provsteforening er andre nære samarbejdsparter, og de tre formænd mødes ustandseligt, fordi vi repræsenterer vore baglande i mange sammenhænge. Det har været givende at deltage i jeres årsmøder og få lejlighed til at komme med en opsang, når det var nødvendigt. Forholdet mellem præst og valgte medlemmer i menighedsrådet beskrives ideelt som et samvirke. Selv om vi ikke altid har været enige, tør jeg egentlig godt svinge mig op til at sige, at der også i de fleste tilfælde har været et samvirke mellem vore tre foreninger i det udvalgs- og bestyrelsesarbejde, hvor vi er mødtes. Tak for det – det har været givende og lærerigt for mig.

Glemmer hun nu ikke bisperne? Nej, det gør hun ikke, og jeg har været meget glad for samarbejdet, især med de biskopper, jeg har siddet i langvarigt udvalgs- eller bestyrelsessamarbejde med, men (og det må være opmuntrende at høre for dem, der er bange for et bispekollegium) biskopperne optræder mindre som gruppe og mere som individer i udvalgene, derfor er det ikke så oplagt at takke bisperne kollektivt.

En gruppe, der var ret ukendt for mig, da jeg blev formand, var de kirkelige organisationsfolk, specielt formændene for de ikke-gejstlige fagforeninger. I har været med til at gøre mit billede af folkekirken mere facetteret og mere realistisk, tror jeg. Især har jeg lært jer at kende i Folkekirkens Arbejdsmiljøråd, som jeg er virkelig glad for nu fungerer rimelig godt efter en vanskelig fødsel. Det har været spændende at få det organ til at fungere – selv om I tog mig på sengen, da jeg troede, at jeg var færdig med at være formand for rådet, fordi det var B-sidens tur til at vælge formand, og I så genvalgte mig. Jeg havde overset, at der ikke var nogen pligt til at vælge en fra jeres egen side. Der snød I mig!

Også tak til alle de engagerede menighedsrådsmedlemmer, jeg har mødt, på de mange møder jeg har været til over det ganske land – de uengagerede træffer man jo ikke, for de kommer ikke til sådanne arrangementer. Selv om det indimellem har været lidt rakkeri, så vil jeg savne det, for det har budt på mange positive møder og oplevelser, og de har været en le-

vende illustration af, at resurser er andet end penge, og at menneskelige kvaliteter ikke måles hverken på indkomst eller uddannelsesniveau.

Tak til bestyrelseskolleger, både dem jeg har været overvejende enig med, og dem jeg har bidt skeer med. Valgmåden betyder, at vi nærmest vælges som et repræsentantskab, men jeg synes, vi har fungeret som et hold, og uenigheder har ikke ført til illoyalitet. Det skal I have stor tak for – men i øvrigt slipper I jo ikke helt for mig, da jeg fortsætter som menigt bestyrelsesmedlem.

Sidst, men bestemt ikke mindst, tak til Landsforeningens sekretariat. Hele bestyrelsen er sekretariatsmedarbejderne stor tak skyldig, fordi I kvalificerer vores bestyrelsesarbejde med jeres grundige forarbejde, men specielt som formand er man i en tæt – i perioder daglig – kontakt med sekretariatet, og det er af afgørende betydning, at man altid kan få de oplysninger, man har brug for – og helst lige nu. Jeg har aldrig mødt sure miner, når jeg bad om at få undersøgt et eller andet for at blive klædt på til et møde, uanset hvor travlt I måske havde med helt andre ting. Ofte har jeg også afsendt et par prøveballoner om en eller anden sag og i det hele brugt jer til at sparre med. Tak for jeres venlighed og loyalitet. Den er guld værd for en formand.

I min tid som formand har jeg lært meget om, hvordan folkekirken fungerer, og jeg har lært mange mennesker at kende, der arbejder i den, ikke mindst menighedsrådsmedlemmer. Disse indtryk samler sig til et billede af en folkekirke og et medlemsdemokrati, der på én gang er stærkt og skrøbeligt. Jeg har ikke travlt med at underskrive dødsattesten for nogen af delene, men jeg håber, at man i folkekirken vil se de nye muligheder, der viser sig, og at I i menighedsrådene vil forstå at udnytte det potentiale, der ligger i dem – og have mod til at slagte en hellig ko en gang imellem. Jeg er sikker på, at Landsforeningen vil stå på tæer for at støtte jer i begge dele!

Vi må gøre os klart, at kun en folkekirke, der giver mening, bliver valgt til af den nye individualiserede generation. Derfor skal vi kunne melde klart ud om, hvor vi vil hen. Det forudsætter, at der finder en samtale sted om, hvad vi tror på, og hvad det er for et perspektiv, troen giver vores liv med hinanden. Den skal vi som menighedsråd være med til at holde i gang. Også næste år.

Inge Lise Pedersen

